

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 266. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992358415680/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Var derfor endnu Religion paabuden
 (skønt jeg kan saa dejligt love foruden)
 saa kunde blandt Religionerne alle
 kun den katolske min jeg kalde,
 som den var i den gode, gamle Tid,
 da der hverken var Kiv eller Strid,
 Alle var da én Vælling, én Dej,
 langt horte søgte de Frelsen ej,
 til Himlen Ingen vilde glo eller gabe.
 Af Gud havde de en levende Abe.
 Jorden for Verdens Midtpunkt de holdt,
 og Jordens Midtpunkt var Roma stolt.
 Der sad Statholderen, Verdens Zir
 og førte sit Verdensherskerspir,
 og Lægfolk og Klerke sammenblandet
 leved ret som i Slaffenlandet
 eller som i Himlens høje Hus
 Herskaberne leved i Sus og Dus
 for hver Aften paany sig til Bryllup at samle
 mellem Jomfruen og den Gamle.*)

Et saadant Digt fra en saadan Haand er et sandt Vidnesbyrd om Tidsaanden, og meget lærerigt er det at se, at medens Wilhelm Schlegel efter Goethes Raad modsætter sig dette Digts Optagelse i *Athenäum*, skriver den egentlig Angrebne, Novalis, derom: «Hvorfor *Widerparst* ikke maa trykkes, forstaar jeg ikke ret. For Ateismens Skyld? Men tænk blot paa *Die Götter Griechenlands!*»

Moden var revolutionær, Brystet stærkt blottet, Klæderne orientalsk vide. Tonen blandt de mest fremragende unge Kvinder var yderst fri. Ingen er mere omtalt for sin Skønhed paa hin Tid end den dejlige Pauline Wiesel, gift med en aandrig Mand, hvis skamløse Vid, Spottelyst og Tvivlsaand gjorde et dybt og forstyrrende Indtryk paa den unge Tieck, hvem han tjente til Model for hans Abdallah og Lovell. Hun var en af den unge og dristige Prins Louis Ferdinands mange Elskerinder; men for hende havde han fattet en sand Lidenskab, der endnu for os blusser i hans Brev. En Samtidig skriver om hende: «Jeg betragter hende aldeles som en Foreteelse af den græske Myteverden.» Alexander v. Humboldt gik 12 Mile tilfods for at se hende. Beleggende for Tidsaanden er det, at det Forhold, hvorved Pauline

*) Plitt: *Aus Schellings Leben* I. 282.

Wiesel satte sit Rygte paa Spil, ikke fandt den ringeste Misbilligelse hos hendes mere udviklede Veninder, f. Eks. ikke hos den iøvrigt saa aldeles ulastelige Rahel. Det er ikke langt fra, at denne misunder hende. Hun skriver som ung Pige mismodig: «Lutter Midler til at leve, lutter Anstalter dertil, og aldrig tør man leve, aldrig kommer jeg dertil, og understaar man sig en gang dertil, saa har man den elendige Verden, den hele Verden imod sig.»

Men Originalen til Lucinde var dog mere værd end sit digtede Genbillede og større anlagt. Hun hørte til Rahels Kres, til den Kres af unge, aandfulde Jødinder, der paa den Tid repræsenterede den frieste og højeste Dannelse i Berlin, og hvis historiske Betydning er den, at de dengang endnu udgjorde den eneste Kres, i hvilken Goethes Ry var helt sikret og en sand Dyrkelse af ham fandt Sted.^{*)} Modellen til Lucinde var Moses Mendelssohns kloge, selvstændige Datter Dorothea, som af Føjelighed mod sine Forældre havde givet Bankieren Veit sin Haand, men levede utilfredsstillt i sit Ægteskab med ham. Ikke ved Skønhed, men ved sit Vid og sine lidenskabelige aandelige Interesser fængslede hun Friedrich Schlegel. Han var dengang 25 Aar, hun 32. I hendes Væsen og Optræden var intet Sanseligt eller Letfærdigt, hun havde store, brændende Øjne, og en mandig Haardhed laa over hendes Træk. I sine Breve til Broderen priser hun hendes «fuldtlødige Værd», hun er, siger han, meget ligefrem og har ikke Sans for noget Andet end Elskov, Musik, Vid og Filosofi. I Aaret 1798 skiltes Dorothea fra sin Mand og fulgte Schlegel til Jena. «At forbinde os borgerligt, siger han i et Brev fra den Tid, har egentlig aldrig været vor Agt, skønt jeg allerede længe ikke har anset det for muligt, at noget Andet end Døden kunde skille os. Vel strider det ganske imod min Følelse at ville udjævne og beregne Nutid og Fremtid, men hvis den forhadte Ceremoni blev den eneste Betingelse for Uadskilleligheden, saa vilde jeg handle efter Øjeblikkets Bydende og ofre mine kærester Ideer.» Ingen Fortrolig hjælp mere til at ordne Forholdet mellem Friedrich og Dorothea end deres gejstlige Ven Schleiermacher. I ingen af Friedrichs Venner var *Lucinde* slaaet ned som i ham. Han var dengang Præst ved Charité-Kirken i Berlin. Allerede længe havde han med varm

*) Köpke: *Tiecks Leben*. I, 193.